

Eindtermen VWO

Domein G

Geldwezen

Domein G Geldwezen

Eindterm 28:

Ruil en arbeidsverdeling:

1)	<i>Directe ruil:</i>	goederen ↔ goederen	Geringe arbeidsverdeling
2)	<i>Indirecte ruil:</i>	goederen ↔ geld ↔ goederen	Meer arbeidsverdeling nodig

Eigenschappen van geld:

1)	<i>Algemeen aanvaard:</i>	Het moet door anderen/iedereen als betaling worden geaccepteerd.
2)	<i>Grote waarde in klein bestek:</i>	Handzaam en veel waard.
3)	<i>Gemakkelijk deelbaar:</i>	Ook kleine bedragen moeten kunnen worden betaald (kleingeld).
4)	<i>Waardevast:</i>	Waardeschommelingen maken het geld onbetrouwbaar.

Functies van geld:

1)	<i>Ruilmiddel of betaalmiddel:</i>	Geld om mee te betalen (bijv. boodschappen).
2)	<i>Oppotmiddel:</i>	Geld om mee te sparen.
3)	<i>Rekenmiddel:</i>	Geld om mee te rekenen, om de waarde van iets aangeven (bijv.: “dat huis kost € 300.000”).

Soorten geld:

1)	<i>Chartaal geld:</i>	= munten + bankbiljetten
2)	<i>Giraal geld:</i>	= rekening-courantgoeden = “bankrekeningen”

Betaalvormen:

1)	<i>Chartaal:</i>	Munten, bankbiljetten
2)	<i>Giraal:</i>	Cheques, (automatische) overboeking, PIN-pas, chipknip /chipper, creditcard, internetbankieren.

NB: Contant betalen ≠ Chartaal betalen; contant betekent meteen betalen, dat doe je ook als je in een winkel met je PIN-pas betaalt.

Nominale waarde geld en intrinsieke waarde van geld:

1)	<i>Nominale waarde:</i>	= de opgedrukte waarde; bijv.: een biljet van € 100 heeft een nominale (opgedrukte) waarde van 100 Euro.
2)	<i>Intrinsieke waarde:</i>	= de waarde van het materiaal waarvan het geld is gemaakt; bijv.: de intrinsieke waarde van munten = waarde van het metaal, de intrinsieke waarde van bankbiljetten = waarde van het papier.

NB: Nominale waarde > Intrinsieke waarde

Liquiditeitsvoorkeurtheorie (van Keynes)*:

De econoom Keynes heeft onderzoek gedaan naar onderstaande vraag:

Waarom houden gezinnen chartaal (kas)geld aan (i.p.v. giraal op de bank)?

Keynes gebruikte daarbij onderstaande begrippen / uitleg:

Kas:	Motieven:	
L1 = actieve kas Afhankelijk van Y $(Y \uparrow \Rightarrow L1 \uparrow)$ Hoe meer iemand verdient hoe meer hij zal besteden.	1) Transactiemotief	Gezinnen hebben contant geld nodig voor hun dagelijkse boodschappen. <i>Er wordt met dit geld EV (effectieve vraag) uitgeoefend m.a.w. het geld is actief.</i>
L2 = inactieve kas Afhankelijk van R $(R \uparrow \Rightarrow L2 \downarrow)$ Een stijgende rente maakt het geld op de bank zetten aantrekkelijker i.t.t. het geld contant aanhouden.	2) Voorzorgsmotief	Gezinnen houden contant geld achter de hand voor onverwachte zaken / tegenvallers. <i>Er wordt met dit geld geen EV (effectieve vraag) uitgeoefend m.a.w. het geld is inactief.</i>
	3) Speculatiemotief	Gezinnen houden contant geld achter om snel te kunnen reageren op aanbiedingen / meevallers. <i>Er wordt met dit geld geen EV (effectieve vraag) uitgeoefend m.a.w. het geld is inactief.</i>

- * Deze theorie stamt uit een periode (1926) waarbij betalingen veelal chartaal werden gedaan (pinnen/chippen bestond toen nog niet). Gezinnen en bedrijven waren destijds dus gedwongen geld contant in huis respectievelijk in kas te hebben. In de huidige tijd is deze noodzaak (het hebben van contanten) door elektronische betalingsmogelijkheden eigenlijk niet meer nodig. Toch hebben gezinnen en bedrijven ook tegenwoordig nog grote hoeveelheden chartaal geld. Kortom de theorie van Keynes geldt nog steeds en is slechts afgezwakt.

Oppotten / ontpotten:

1)	<i>Oppotten:</i>	V = Omloopsnelheid ↓ = aantal keer dat het geld van hand wisselt daalt. V ↓ ⇒ EV ↓	Chartaal geld wordt inactief gemaakt; van de actieve kas (L1) naar de inactieve kas (L2) overgeheveld. (L1 → L2).
2)	<i>Ontpotten:</i>	V = Omloopsnelheid ↑ = aantal keer dat het geld van hand wisselt stijgt. V ↑ ⇒ EV ↑	Chartaal geld wordt actief gemaakt; van de inactieve kas (L2) naar de actieve kas (L1) overgeheveld. (L2 → L1).

NB: oppotten en ontpotten hebben niets te maken met sparen op de bank; geld op de bank is immers geen chartaal geld maar giraal geld.

Maatschappelijke geldhoeveelheid (= mgh):

Mgh = alle chartaal en giraal geld in handen van het publiek.

Maatschappelijke geldhoeveelheid, bestedingen en inflatie:

Mgh ↑	⇒ bestedingen = EV ↑ gezinnen / bedrijven hebben meer te besteden (C ↑, I ↑)	⇒ inflatie ↑ = p ↑ vraag > aanbod
Mgh ↓	⇒ bestedingen = EV ↓ gezinnen / bedrijven hebben minder te besteden (C ↓, I ↓)	⇒ inflatie ↓ = p ↓ vraag < aanbod

Geldtheorie van Fisher:

De econoom Fisher heeft onderzoek gedaan naar onderstaande vraag:

Wanneer ontstaat door een groei van de geldhoeveelheid inflatie?

Fisher gebruikt onderstaande formule:

$$M \cdot V = P \cdot T \quad (\text{verkeersvergelijking van Fisher})$$

M = mgh = maatschappelijke geldhoeveelheid

V = omloopsnelheid (het aantal keer dat het geld van hand wisselt)

P = gemiddeld prijspeil van goederen en diensten

T = aantal transacties (= aantal goederen en diensten dat wordt verhandeld)

In woorden: De geldstroom in een periode (= M · V) is per definitie altijd gelijk aan de waarde (= P · T) van de goederen en diensten die in die periode verhandeld zijn.

Fisher veronderstelt twee mogelijke situaties t.a.v. van de omvang van de productiecapaciteit. Hij veronderstelt de omloopsnelheid (= V) constant.

	<i>Mogelijkheden:</i>	<i>Verklaring:</i>
a)	Productiecapaciteit (nog) niet volledig benut (⇒ T kan nog stijgen). M ↑ ⇒ R ↓ ⇒ C ↑, I ↑ ⇒ T ↑	M ↑ · V = P · T ↑
b)	Productiecapaciteit is volledig benut (⇒ T is maximaal) M ↑ ⇒ R ↓ ⇒ C ↑, I ↑ ⇒ P ↑ (= inflatie)	M ↑ · V = P ↑ · T

Eindterm 29*:**Onderscheid tussen geld en niet-geld:**

1)	<i>Geld</i>	Kan mee worden betaald.
2)	<i>Niet-geld</i>	Kan niet mee worden betaald.

Binnenlandse liquiditeitenmassa:

a)	<i>Primaire Liquiditeiten (massa):</i>	= Maatschappelijke geldhoeveelheid = alle chartaal en giraal geld (in (handen van het publiek).	1) Munten 2) Bankbiljetten 3) Rekening-couranttegoeden
b)	<i>Secundaire Liquiditeiten (massa):</i>	Kortlopende vorderingen (looptijd < 2 jaar) op geldscheppende instellingen in handen van het publiek, die op korte termijn zonder veel kosten en/of verlies kunnen worden omgezet in geld.	1) Korte termijndeposito's 2) Korte valutategoeden 3) Korte spaargelden

NB: Er zijn uiteraard ook nog andere vermogenstitels (bijv. aandelen, obligaties, enz.), maar die horen niet tot de binnenlandse liquiditeitenmassa.

Primaire liquiditeitenmassa:

Munten in omloop	
Bankbiljetten in omloop	+
Totaal chartaal geld in omloop	
- Kassen van de geldscheppende instellingen	-
Totaal chartaal geld in handen van het publiek	
Giraal geld in handen van publiek (= rekening courant tegoeden)	+
Primaire liquiditeitenmassa (= mgh.)	

Secundaire liquiditeitenmassa:

Korte termijndeposito's	
Korte valutategoeden	
Kort spaargeld	+
Secundaire liquiditeitenmassa	

Binnenlandse liquiditeitenmassa = primaire + secundaire liquiditeitenmassa

Nationale liquiditeitsquote:

$$\text{Nationale liquiditeitsquote} = \frac{\text{primaire} + \text{secundaire liquiditeitsmassa}}{\text{nationale inkomsten}} (x 100\%)$$

Bronnen van liquiditeitscreatie:

1)	<i>Geldscheppende banken:</i>	Geldscheppend bedrijf (per saldo: binnenlandse kredietverstrekking minus langlopende passiva).
2)	<i>Rijk:</i>	Mutatie in de girale tegoeden van het Rijk (bijv.: betaling ambtenarensalarissen).
3)	<i>Buitenland:</i>	Transacties van niet-geldscheppende instellingen met het buitenland (export van goederen \Rightarrow kapitaalimport).

Substitutie, transformatie en wederzijdse schuldaanvaarding:

1)	<i>Substitutie:</i>	a)	Giraal geld wordt omgezet in chartaal geld (opname).	mgh = constant
		b)	Chartaal geld wordt omgezet in giraal geld (storting).	mgh = constant
2)	<i>Transformatie:</i>	a)	Omzetten van geld in niet-geld.	mgh ↓
		b)	Omzetten van niet-geld in geld.	mgh ↑
		c)	Omzetten van een primaire in een secundaire liquiditeit.	mgh ↓
		d)	Omzetten van een secundaire in een primaire liquiditeit.	mgh ↑
		e)	Geld van publiek naar geldscheppende instellingen.	mgh ↓
		f)	Geld van geldscheppende instellingen naar publiek.	mgh ↑
3)	<i>Wederzijdse Schuldaanvaarding:</i>	a)	Kredietverlening: publiek leent geld van geldscheppende instelling.	mgh ↑
		b)	Aflossing: publiek betaalt lening terug aan geldscheppende instelling.	mgh ↓

Kredietverlening en geldschepping:

De kredietverlening door de algemene banken is gebaseerd op het streven naar winst (hoe meer kredietverlening hoe meer rente ontvangsten hoe meer winst) en op de ervaring dat niet alle tegoeden tegelijk worden opgevraagd. In de loop van de tijd is gebleken dat tegenover de direct opeisbare tegoeden slechts een beperkte dekking (kas + eventueel een tegoed bij de Centrale Bank) hoeft te worden aangehouden.

Geldschepping:

Geldscheppende instellingen hebben het vermogen om extra geld in handen van het publiek te brengen. Kredietverlening is een belangrijke vorm van geldschepping. Door geld aan het publiek uit te lenen wordt de maatschappelijke geldhoeveelheid groter;

Geldschepping, geldvernietiging en de maatschappelijke geldhoeveelheid:

Geldschepping ⇒ Mgh↑ (⇒ inflatie)
Geldvernietiging ⇒ Mgh↓

Liquiditeitspercentage en kasliquiditeitspercentage:

Bij een te sterke toename van de maatschappelijke geldhoeveelheid dreigt het risico van inflatie. DNB controleert daarom de kredietverlening. Banken moeten bij de kredietverlening rekening houden met de volgende - door DNB gestelde - grenzen:

<i>Liquiditeitspercentage:</i>	T.o.v. de direct opeisbare verplichtingen moet er dekking zijn in de vorm van: <i>kas + tegoed CB</i>	$= \frac{\text{kas} + \text{tegoed CB}}{\text{direct opeisbare verplichtingen}} \times 100\%$
<i>Kasliquiditeitspercentage:</i>	T.o.v. de direct opeisbare verplichtingen moet er dekking zijn in de vorm van: <i>Kas</i>	$= \frac{\text{kas}}{\text{direct opeisbare verplichtingen}} \times 100\%$

Direct opeisbare verplichtingen:

= rekening-couranttegoeden (+ eventueel een deel van de spaargelden en termijndeposito's).

Maximale kredietverlening en de maximale kredietuitbreiding:

$\text{Maximale kredietverlening} = \frac{100}{(\text{kas})\text{liquiditeitspercentage}} \times \text{dekkingsmiddelen}$
Reeds direct opeisbaar (= rekening-courantgoeden + ev. spaargeld / termijndeposito's)
$\bar{\text{Maximale kredietuitbreiding}}$

Gegeven:

Debet	Balans Algemene Bank	Credit	
Kas	70	Eigen vermogen	30
Tegoed bij DNB	10	Termijndeposito's	20
Schatkistpapier	20	Spaargelden	50
Effecten (aandelen/obligaties)	40	Rekening-courant-tegoeden	260
Vreemde valuta	20		
Debiteuren	200		
	360		360

Voorbeeld 1: Stel: DNB eist een **kasliquiditeit** van 20%.
Alleen de post crediteuren is direct opeisbaar.

Maximale kredietverlening:	$(100 / 20) \cdot 70$	=	350 mld.
Reeds direct opeisbaar		=	260 mld.
Maximale kredietuitbreiding:			90 mld.

Voorbeeld 2: Stel: DNB eist een **liquiditeit** van 25%.
Naast de post crediteuren (rekening courant) is, bovendien 20% van de spaartegoeden en 10% van de termijndeposito's direct opeisbaar.

Maximale kredietverlening:	$(100 / 25) \cdot (70 + 10)$	=	320 mld.
Reeds direct opeisbaar	$260 + (0,2 \cdot 50) + (0,1 \cdot 20)$	=	272 mld.
Maximale kredietuitbreiding:			48 mld.

Veranderende betalingsgewoonten en de liquiditeitspositie van banken:

Doordat er steeds meer en vaker giraal wordt betaald (bijv.: pinnen, chippen, betalen met de creditcard) is minder chartaal geld nodig; dus kunnen banken volstaan met een geringere kasgeldvoorraad, waardoor hun liquiditeitspercentage kan afnemen.

Definities van de ECB (en DNB):

Primaire liquiditeiten	Chartaal geld in handen van publiek	M1	M2	M3
	Giraal geld			
Secundaire liquiditeiten	Korte termijndeposito's	M2	M3	
	Korte valutategoeden			
	Kort spaargeld			

Eindterm 30*:

Vermogensmarkt:	a) Geldmarkt	In enge zin	kredietverlening met een looptijd ≤ 2 jaar tussen geldscheppende instellingen onderling.
		In ruime zin	alle kredietverlening met een looptijd tot ≤ 2 jaar (ook tussen geldscheppende instellingen en publiek en publiek onderling).
	b) Kapitaalmarkt		geheel van vraag naar en aanbod van geld met een looptijd > 2 jaar.

Vermogenstitels op de geldmarkt (looptijd < 2 jaar):

Kortlopende spaartegoeden, kortlopende termijndeposito's.

Vermogenstitels op de kapitaalmarkt (looptijd > 2 jaar):

Aandelen, obligaties, hypothecaire leningen, langlopende termijndeposito's en langlopende spaartegoeden.

Vragers en aanbieders op de vermogensmarkt:

Gezinnen, bedrijven, overheid, institutionele beleggers, banken en het buitenland; om geld te vragen of aan te bieden.

Invloed van de rente op ... :

<i>Koersen van effecten</i> (obligaties en aandelen)	Rente $\uparrow \Rightarrow$ koersen effecten \downarrow	Als de rente stijgt wordt het beleggen in effecten (meer risico) minder aantrekkelijk; "gewoon" sparen (minder risico) wordt gunstiger.
<i>Valuta</i>	Rente NL $\uparrow \Rightarrow$ koers Euro \uparrow Rente Europa $\uparrow \Rightarrow$ koers Euro \uparrow	Door de hogere rente wordt beleggen in de Euro voor beleggers interessant.
<i>Bestedingen</i>	Rente $\uparrow \Rightarrow$ bestedingen \downarrow	Door de stijgende rente wordt het lenen van geld duurder, gezinnen en bedrijven zullen minder besteden.
<i>Overheidsfinanciën</i>	Rente $\uparrow \Rightarrow$ overheidsuitgaven \uparrow	Doordat de overheid a.g.v. het financieringstekort geld moet lenen, heeft zij bij een stijgende rente meer overheidsuitgaven.

Krappe geldmarkt / ruime geldmarkt:

Krappe geldmarkt	Algemene banken zitten krap bij kas. De algemene banken bezitten weinig vrij te beleggen middelen. qa geld /krediet is gering \Rightarrow rente \uparrow
Ruime geldmarkt	Algemene banken zitten ruim bij kas. De algemene banken bezitten veel vrij te beleggen middelen. qa geld /krediet is groot \Rightarrow rente \downarrow

NB: een ruime of krappe geldmarkt geeft niets te maken met de maatschappelijke geldhoeveelheid (voor de mgh kijken we naar het geld in handen van het publiek).

Ontwikkelingen op de geldmarkt en de weekstaat:

De ontwikkeling van de geldmarkt is af te leiden uit de weekstaat (zie eindterm 27*).
Verruiming (ruime) en verkrapping (krappe) van de geldmarkt is o.a. af te leiden uit onderstaande posten:

1) Banken in Nederland: (post 11)

Wanneer de algemene banken lagere tegoeden aanhouden bij DNB is er sprake van een krappe geldmarkt (banken hebben niet veel kasvoorraad). Een groter tegoed van de algemene banken bij DNB, wijst erop dat het moeilijk is geld op de geldmarkt te beleggen. Het geldaanbod is groot, de geldmarkt is verruimd (banken zitten ruim in hun kasgeld).

2) Voorschotten in rekening-courant en speciale beleningen: (post 6 en 8)

Wanneer de algemene banken veel geld lenen van DNB is er sprake van een krappe geldmarkt. Wanneer de algemene banken in het verleden geleende bedragen terugbetalen is er sprake van een ruimere geldmarkt. Banken zullen alleen dan krediet opnemen als het moeilijk is om op een andere manier aan geld te komen dus bij een krappe geldmarkt. Als de schulden van de banken bij DNB toenemen is dat een teken van verkrapping. Omgekeerd, als de schulden afnemen, een verruiming.

3) Papier in disconto: (post 7)

Als de banken hun kas willen aanvullen (bij een krappe geldmarkt) kunnen ze schatkistpapier aan DNB verkopen. Een daling van deze post duidt op een ruime geldmarkt (banken kopen schatkistpapier van DNB).

4) Kasreserveregeling: (post 12)

Als deze post toeneemt is er geld aan de kassen van de banken onttrokken, de banken hadden voldoende liquide middelen (ruime geldmarkt). Een afname van deze post duidt op een krappe geldmarkt.

Voorbeeld:

Gegeven:

	16 november	mutatie	Krap	Ruim
schatkistpapier in disconto	€ 1.422 mln.	+ € 550 mln.	€ 550	
voorschotten in rekening-courant	€ 13.368 mln.	- € 120 mln.		€ 120
bankbiljetten in omloop	€ 29.416 mln.	- € 30 mln.		nvt
's Rijks schatkist	€ 8.488 mln.	+ € 320 mln.		nvt
banken in Nederland	€ 43 mln.	- € 20 mln.	€ 20	
Kasreserverekening	€ 0 mln.	- € 50 mln.	€ 50	

Gevraagd: Was er sprake van een ruime of een krappe geldmarkt?

Conclusie: **Bedragen die duiden op een ruime geldmarkt (120) < krappe geldmarkt (620).**
Dus een krappe geldmarkt.

Overheidsfinanciën; de invloed van de overheidsfinanciën op de rente:

Begrotingssaldo =	overheidsontvangsten (= B) - overheidsuitgaven (= O)	= B - O

Overheidsontvangsten < overheidsuitgaven (B < O) ⇒ begrotingstekort
 Overheidsontvangsten > overheidsuitgaven (B > O) ⇒ begrotingsoverschot

Financieringstekort: (definitie)	= het bedrag dat de overheid extra moet (bij)lenen,
	= de groei /toename van de staatsschuld,
	= de vraag naar geld /krediet door de overheid.

Financieringstekort (formule):

Financieringstekort = begrotingstekort - aflossing op de staatsschuld.

Staatsschuldquote:

$$\text{Staatsschuldquote} = \frac{\text{staatsschuld}}{\text{nationaal inkomen}} (x 100\%)$$

Voorbeeld:

Gegeven:	Nationaal inkomen 1999 (= Y)	€ 800 mld.
	Overheidsinkomsten 1999 (= B)	€ 200 mld.
	Overheidsuitgaven 1999 (= O)	€ 210 mld.
	Staatsschuld 1999	€ 600 mld.
	Aflossing op de staatsschuld 1999	€ 2 mld.

Gevraagd:	Begrotingssaldo 1999
	Financieringstekort 1999
	Staatsschuldquote 1999
	Staatsschuld 2000

Oplossing:

Begrotingssaldo = B - O = 200 - 210 = € - 10 mld. (= Begrotingstekort = 10 mld.)
 Financieringstekort = begrotingstekort - aflossing op de staatsschuld = 10 - 2 = € 8 mld.

598	← aflossing ←	600		608
	2		→ extra lenen = financieringstekort →	
	→ terug lenen →		8	
	2			

Staatsschuldquote 1999 = 600 / 800 = 0,75 (of: 75%)

Staatsschuld 2000 = staatsschuld 1999 + financieringstekort = 600 + 8 = € 608 mld.

Gevolgen van financieringstekort:

Een te hoog financieringstekort is niet gunstig voor de economie, immers:

Financieringstekort ⇒ vraag naar krediet door de overheid ↑ = qv geld ↑ ⇒ rente ↑

Functie van de effectenbeurs:

De functie van de effectenbeurs is kopers (beleggers) en verkopers (bedrijven, beleggers) van effecten (aandelen en obligaties) bij elkaar te brengen.

qv effecten $\uparrow \Rightarrow$ p effecten \uparrow

qv effecten $\downarrow \Rightarrow$ p effecten \downarrow

qa effecten $\uparrow \Rightarrow$ p effecten \downarrow

qa effecten $\downarrow \Rightarrow$ p effecten \uparrow

Factoren die de hoogte van de rentestand beïnvloeden:

<i>Ruimte op de Vermogensmarkt</i>	qa geld /krediet $\uparrow \Rightarrow$ rente \downarrow qv geld /krediet $\uparrow \Rightarrow$ rente \uparrow	De hoogte van de rente is afhankelijk van vraag en aanbod van geld.
<i>Inflatie (verwachtingen)</i>	Inflatie $\uparrow \Rightarrow$ rente \uparrow	Door inflatie wordt geld minder waard; beleggers zullen bij een hoge inflatie een hogere rente eisen ter compensatie van de waardedaling van hun geld.
<i>Wisselkoersbeleid van Centrale Banken</i>	Refi-rente $\uparrow \Rightarrow$ Disconto $\uparrow \Rightarrow$ rente $\uparrow \Rightarrow$ euro aantrekkelijke belegging \Rightarrow qv euro $\uparrow \Rightarrow$ koers \uparrow	Als de ECB haar refi-rente verhoogd zullen de Centrale Banken (o.a. DNB) het disconto moeten verhogen en volgen de algemene banken ook met een renteverhoging. Doordat de euro aantrekkelijk wordt als belegging stijgt de vraag naar de euro én vervolgens de koers van de euro.
<i>Risico (reële waarde en terugbetaling)</i>	Risico $\uparrow \Rightarrow$ rente \uparrow	Beleggers eisen ter compensatie van het risico dat zij lopen een hogere rente.

Eindterm 31:**Binnenlandse oorzaken van inflatie:**

1)	<i>Bestedingsinflatie:</i>	Overbesteding; toename van de bestedingen (= EV > prod.cap.) leidt tot prijsstijgingen.
2)	<i>Kosteninflatie:</i>	Een stijging van de productiekosten (= loonkosten, grondstofprijzen enz.) wordt doorberekend in de prijzen van de eindproducten.
3)	<i>Winstinflatie:</i>	Goederen worden duurder omdat bedrijven een grotere winstmarge nemen.

Buitenlandse oorzaken van inflatie:

4)	<i>Importinflatie:</i>	Import (bijv. geïmporteerde producten) is duurder dus stijgen de prijzen.
5)	<i>Koersinflatie:</i>	Als de koers van een munt stijgt worden producten, die met deze valuta worden betaald, duurder.

Gevolgen van inflatie voor de ... :

1)	<i>Koopkracht:</i>	-	Prijzen stijgen dus wordt geld minder waard.
2)	<i>Spaargedrag:</i>	-	Spaargeld wordt minder waard.
3)	<i>Bestedingsgedrag:</i>	+/-	(+) Nu kopen kan nog tegen lagere prijzen. (-) Vertrouwen in de economie wordt minder.
4)	<i>Inkomens- en vermogens (verhoudingen):</i>	-	Hogere inkomens kunnen prijsstijgingen makkelijker opvangen dan lagere inkomens.
5)	<i>Internationale concurrentiepositie:</i>	-	Prijzen stijgen t.o.v. het buitenland dus export daalt.

Eindterm 32*:**Monetaire instrumenten van DNB:**

a)	Discontopolitiek
b)	Openmarktpolitiek
c)	Overige

Discontopolitiek:**Inflatiebestrijding (discontopolitiek):**

<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	(geld lenen wordt duur)		$\Rightarrow C\downarrow, I\downarrow$	
Disconto \uparrow	\Rightarrow Rente $\uparrow \Rightarrow$	Kredietverlening $\downarrow \Rightarrow$	Mgh \downarrow	$\Rightarrow EV\downarrow$	\Rightarrow Inflatie \downarrow

Inflatiebestrijding (discontopolitiek) bij open kapitaalmarkten:

<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	Kredietverlening $\downarrow \Rightarrow$ (geld lenen wordt duur)	Mgh \downarrow	$\Rightarrow C\downarrow, I\downarrow$ $\Rightarrow EV\downarrow$	\Rightarrow Inflatie \downarrow
Disconto \uparrow	\Rightarrow Rente $\uparrow \Rightarrow$	Nederland wordt aantrekkelijk voor buitenlandse beleggers \Rightarrow kapitaalimport $\uparrow \Rightarrow$	Mgh \uparrow	$\Rightarrow EV\uparrow$	\Rightarrow Inflatie \uparrow

Conclusie:

Het effect van discontopolitiek om inflatie tegen te gaan is over het algemeen al beperkt omdat bedrijven hun kredietaanvragen niet baseren op de rentestand, maar op toekomstverwachtingen; winstverwachting, afzetverwachtingen enz.

Bovendien treedt er (door de open kapitaalmarkt) tegelijk een tegengesteld effect op, omdat een verhoging van het disconto (en dus de binnenlandse rentepercentages) buitenlands geld aantrekt waardoor de maatschappelijke geldhoeveelheid toeneemt en de inflatie wordt aangewakkerd. Tegenwoordig wordt dan ook de discontopolitiek door DNB steeds meer gebruikt om import of export van kapitaal te sturen en zo indien nodig, op aansturing van de ECB samen met de andere Centrale Banken, de koers van de Euro te beïnvloeden.

Discontopolitiek: kapitaalimport, kapitaalexport en wisselkoers:

<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	Euro / Nederland wordt aantrekkelijk voor buitenlandse beleggers \Rightarrow kapitaalimport $\uparrow \Rightarrow$	Qv Euro $\uparrow \Rightarrow$	Koers Euro \uparrow
Disconto \uparrow	\Rightarrow Rente $\uparrow \Rightarrow$	Euro / Nederland wordt aantrekkelijk voor Nederlandse beleggers \Rightarrow kapitaalexport $\downarrow \Rightarrow$	Qa Euro $\downarrow \Rightarrow$	
<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	Euro / Nederland wordt onaantrekkelijk voor buitenlandse beleggers \Rightarrow kapitaalimport $\downarrow \Rightarrow$	Qv Euro $\downarrow \Rightarrow$	Koers Euro \downarrow
Disconto \downarrow	\Rightarrow Rente $\downarrow \Rightarrow$	Euro / Nederland wordt onaantrekkelijk voor Nederlandse beleggers \Rightarrow kapitaalexport $\uparrow \Rightarrow$	Qa Euro $\uparrow \Rightarrow$	

Openmarktpolitiek:

Openmarktpolitiek heeft als doel de maatschappelijke geldhoeveelheid te beïnvloeden; door het vergroten of verkleinen van de liquiditeit van de algemene banken door aankoop /verkoop van waardepapieren /vreemde valuta (meestal ‘dollarswaps’).

Dollarswaps:

<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	
Koopt van banken \$'s	Krijgen Euros \Rightarrow Liquiditeit $\uparrow \Rightarrow$	Kredietverlening $\uparrow \Rightarrow$ Mgh $\uparrow \Rightarrow$ EV \uparrow
<i>DNB:</i>	<i>Algemene banken:</i>	
Verkoopt aan banken \$'s	Krijgen Dollars \Rightarrow Liquiditeit $\downarrow \Rightarrow$	Kredietverlening $\downarrow \Rightarrow$ Mgh $\downarrow \Rightarrow$ EV \downarrow

NB: Transacties worden op termijn, tegen vooraf vastgestelde koers, teruggedraaid.
Dit instrument heeft dus slechts een tijdelijk effect.

Bijvoorbeeld:

DNB koopt (nu) \$'s tegen een koers van € 1,80 en op termijn (over 2 maanden) verkoopt ze deze \$'s tegen € 1,70 aan de algemene banken terug.

of:

DNB verkoopt (nu) \$'s tegen een koers van € 1,60 en op termijn (over 3 maanden) koopt ze deze \$'s terug tegen € 1,65 van de algemene banken.

Overige instrumenten van DNB:

a)	<i>Geldmarkt Kasreserveregeling:</i>	DNB kan de algemene banken verplichten een deel van hun kasgeld te storten op een rekening bij DNB (zie post 12 van de weekstaat). Deze kasreserve (gedeelte van de kas dat aan DNB moet worden afgestaan) wordt uitgedrukt als % van de direct opeisbare verplichtingen (= 10 á 15% van de post rekening-courantgoeden). Werkt dus liquiditeitsverkrappend!
b)	<i>Monetaire Kasreserveregeling:</i>	DNB stelt jaarlijks de maximale groei van de kredietverlening vast (= kredietplafond). Als een bank een grotere kredietgroei heeft, moet ze een deel van deze overschrijding als een renteloze kasreserve bij DNB te storten.
c)	<i>Liquiditeitsreserve-regeling:</i>	DNB kan de algemene banken verplichten een grotere hoeveelheid geld (zelf) in kas te houden (liquiditeitspercentage moet stijgen, waardoor de kredietverlening daalt).
d)	<i>Speciale beleningen:</i>	DNB kan de algemene banken een speciale lening (tegen een hoger tarief dan het disconto) verstrekken (enkele dagen/weken). Werkt dus liquiditeitsverruimend!
e)	<i>Selectieve kredietcontrole:</i>	DNB kan bepaalde vormen /soorten leningen (bijv. bedrijfskredieten of consumptief krediet) verbieden.

NB: In het kader van de ontwikkelingen binnen de Europese Monetaire Unie (EMU) zijn een aantal taken van De Nederlandsche Bank (DNB) overgenomen door de Europese Centrale Bank (ECB). Zie Domein Q.

Extra / eigen aantekeningen: